

rintja, de ezt első teológiai értekezése kinyomatására költötte. Emellett a katonáskodás elől is bujkálnia kellett. I. Frigyes Vilmos kora ez, amikor keresve keresték a jó katonákat, különösen az olyan szálás embereket, mint Huszti volt. A császár Bécsből épen akkor három embert küldött az öles gránátosok közé, egy magyart és két rácot. De ezek csak egy arasszal és egy tenyérrel voltak Husztinál magasabbak. Így nem mert Berlinbe menni, ahova a királyhoz támogatást kérni menni készült, nehogy elfogják, mert onét mincs menekvés. Ő pedig, mondja, a legnagyobb mértéket is megüti. Különben is kapós volt ott a magyar, Huszti ott tartózkodási ideje alatt Magyarországból száznál több katona telt ki. Frankfurtban sem volt biztonságban, szerencséje volt, hogy az ottani ezredes egyetemi hallgatókat nem sorozott. Egy kapitány még így is elviszi, ha ottalómért nem fut az ezredeshez.

Ilyen zaklatott lelki állapotban végzett tanulása fokozott mértékben figyelmet kelt. Ismereteiről, tanulmányi előmeneteléről Telleki Pált rendesen tudatta, így levelei alapján ott nyert képzettségéről is tudomást szerezhetünk.

A magyar jogképzés hiányosságának fő forrását Huszti abban látta, hogy a bölcséletet nem helves felfogással tanulják. A bölcsélet, mondja, az igaznak és jónak észszerűen levezetett s az ember igazi boldogságára alapított ismerete. Az igaznak megismerése teszi a bölcsélet elméleti részét, a jónak megismerése pedig a gyakorlati részét. Az előbbihez tartoznak a logika, metafizika és fizika, az utóbbihoz az ethika, természetjog, politika s ökonómia. Mivel Magyarországon mindezeket nem tanítják, megbecsülhetetlen kárt okoznak a politikai életre készülő nemességnek és főúri ifjaknak.

Sok jó teológus származott Magyarországból, mondja Huszti, alkalmas orvosok is vannak, bár az orvosok tudományukat magukkal viszik a sírba, mert az orvostudományt sem terjesztik, de az iskolákban a jogról még csak említés sem tétetik. Pedig nagy kárára volt az országnak mindig e tudománynak behunytt szemmel való mellőzése. Innét a sok villongás, ezért tüntek le a régi családok, innét a sok nyomorúság. Nézze meg az ember Németország, Franciaország, Anglia, Dánia s egyéb országok állapotát, ott a státuszpolitikust jogtudomány ékesíti, csak a magyar ifjak nem részesülnek benne.

Megismerte az ókori népek történetét s bölcsellett, a középkort és ujkorit s azt vallotta, hogy ezek ismerete nélkül jogász senki sem lehet. S mindent, mondja, úgy megértett, hogy másokkal is meg tudná értetni. Heineccius Huszti kérésére a természetjogot latinul adta elő, jegyzeteit meg leírásra neki kölcsönözte.

Az elméleti tudás alapja, vallotta, a római jog. A Tripartitumban is vannak törvényerővel bíró végzések, a törvényekre vonatkozó szabályok, de mindez magyarázatra szorul. Kell, hogy a jogász jól ismerje a törvényeket, azokat helyesen magyarázza s a polgári életre helyesen alkalmazza. Alkiből ez hiányzik, az nem érdemli meg a jogász nevet. Elméleti tudás kell tehát s ennek alapja meg csak a római jog.

1729. július havában nagy munka elvégzéséről számolt be. Olyan mű lesz ez, amely ha megíelenik, fel fogja építeni az egész politikára való tudást, miképpen a kis gyermekek is a tanulásban az abc-től kezdve rendre előre mennek, amíg a legmagasabb fokot eléri. Azután majd egy főnemes ifiúnak sem kell kimennie Németországba, úgy elterjeszti a jogtudományt. Ugy látszik, a később itthon Heineccius nyomán kiadott Politikáról van szó.

Utolsó fennmaradt levele 1731. július 20-ról szól. Hazajövéen a kolozsvári református kollégium tanára lett. Azonban balsorsa itt is üldözte, társaival nem volt jól. Vallási előjáróival is ellenkezésbe került. templomkerülést, Urvacsoravétel elhanyagolást, majd vallásmooskollást vetettek szemére. Az egyházi zsinat elítélte, mire katolikussá lett s vándorbotot fogva kezébe, a főurak udvarában hányódott. Itt dolgoz-gatta műveit, amelyek a jog és a történelem körébe vágnak.

Legszebb évei a Frankfurtban eltöltött évek voltak. Telve volt nemes nagyravágyással, önbizalommal, a tanügy előbbrevitelének vágyával. Az élet szép reményét letörte, a jogfejlődésre tervezett hatása nem úgy sikerült, mint azt ő fiatalos tennivágyással elképzelte. De azért neve a jogtörténetben mindig az elsők között lesz.

Biró Vencel.

NOÉMI SENKI SZIGETÉN.

*Elborult fényü, rideg éjjelembé
Messzünnen még egy kis mécs beledángol,
Bus lélekvesztön küzködő felé
Hivó szigetke rémlik fel az árból.*

*Valaha rég, vad viharok fokánál
Hányatva vágyak perzselő szelében
Egy percre sorsom sorsodhoz sodort
Azóta jaj, beh más vizekre tértem.*

*Am az emléked veszélyek között is
— Melyeket rossz szél, balsors zuditott rám —
Velem volt mindig talizmán gyanánt
Örvények mélyén, bős hullámok ormán.*

*A sors dühét még eltökélten állom
S hogy hajóm hátát bórak bőgve szántsák,
De már tudom, bár meg se rezzenek
Hogy bátorságom csak haláraszantság.*

*S már nem tudok célt, melyet bizonyosnak
Láttatna még egy ki nem hunyt reményem.
Valahány eddig fel-felüldökölt:
Mind-mind el is tünt parttalan vak éjben.*

*Igy csillag nélkül egem egyre zordabb
S fenyegetőbbek szelek, vízhatárok.
Rád-rádgondol a csak hányattatom
Amerre hátán a haragos ár dob.*

*Vitorlám rongy. Már magam is ziláltan,
Azt nézem csupán, hogy kell partot érni.
... Ha talán egy hullám végre partra lök majd:
A sziget élén vársz-e rám, Noémi?*

(Kolozsvár.) Noémi? Tompa László.

Rómer Miklós
füszerkereskedő

Szeged,

Dugonics-tér.

Telefon 9—83.